

Μιλώντας για τα βιβλία...

Ο δάσκαλος με τα όνειρα στα μάτια

Σοφία Μαντουβάλου

Συλλογή: Περιστερία

[...] Κυρία Μαντουβάλου, ειλικρινά αναρωτιέμαι, σε αυτόν τον κόσμο όπου ζούμε, τον σκληρό και όλο και πιο απάνθρωπο, εσείς πώς γράφετε τρυφερές ιστορίες με δασκάλους που έχουν όνειρα στα μάτια;

Ο συγγραφέας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας να ονειρεύεται και την υποχρέωση να ξορκίζει το κακό φτιάχνοντας με τη φαντασία του την επιθυμητή πραγματικότητα. Αν η διεισδυτική ματιά του δεν υπηρετεί την ουτοπία της καθημερινότητας, έναν τόπο όπου το μυαλό συγκατοικεί με την καρδιά και το πραγματικό και το φανταστικό δεν είναι αντιφατικά, τίποτα δε θα αλλάξει γύρω μας. Κάθε βιβλίο μου κρύβει ένα όνειρό μου για έναν καλύτερο κόσμο. Εμείς οι συγγραφείς της λογοτεχνίας για παιδιά έχουμε την αφελή πίστη πως τα όνειρά μας, όταν μοιράζονται, γίνονται πιο δυνατά και μπορούν να διαμορφώσουν έναν καλύτερο κόσμο. Ένας τέτοιος κόσμος χρειάζεται παιδιά με δυνατό λόγο, δηλαδή με δυνατή σκέψη και συναίσθημα. Με πίστη και ελπίδα στον δάσκαλο δημιουργήθηκε το τελευταίο μου βιβλίο, Ο δάσκαλος με τα όνειρα στα μάτια. Τέτοιους δασκάλους ονειρεύομαι. Ονειρευτές που κάνουν πράξη τα όνειρά τους.

[...] Αφιερώνετε όμως την ιστορία σας και στον Δημήτρη, «πρωταθλητή μιας σύντομης ζωής» όπως γράφετε. Αν δεν είναι αδιακρίσια, τι ήταν αυτό το «γενναίο» παιδί;

Ο Δημήτρης ήταν ένα παιδί με μυσπάθεια, που είχε την τύχη να περιβάλλεται από μία οικογένεια που του έδινε μέσα από την αγάπη της τη δύναμη να αντιμετωπίζει τη ζωή με χιούμορ και φαντασία. Ήθελε να γίνει γραμματόσημο για να γυρίσει τον κόσμο και, όπως γράφω και στο βιβλίο μου, συνήθιζε να λέει: «Δε ζηλεύω τα παιδιά που τρέχουν, το τρέξιμο ζηλεύω».

Μιλάτε με ενθουσιασμό για τους καλύτερούς σας φίλους, τη Φαντασία και το Χιούμορ. Η παρέα μαζί τους, λέτε, σας συνέδραμαν να κατανοήσετε πόσο σημαντικοί είναι στον χώρο της εκπαίδευσης.

Την καλύτερή μου φίλη, τη Φαντασία, την έχω βαφτίσει Ελευθερία. Την ύπαρξή της στο σχολείο τη θεωρώ πολύ σημαντική. Χωρίς την παρουσία της, η περιπέτεια της εκπαίδευσης δεν

Μιλώντας για τα βιβλία...

είναι μόνο επίπεδη και μέτρια, αλλά και άγονη. Η καθημερινή επανάσταση που η πραγματικότητα της εκπαίδευσης απαιτεί δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς φαντασία. Πώς να σπάσει ο εκπαιδευτικός τους κανόνες χωρίς φαντασία; Πώς να δημιουργήσει άλλους κανόνες για να διευρύνει την πραγματικότητα;

[...] Μπαινοβγαίνετε τόσα χρόνια στα σχολεία μας και έρχεστε σε επαφή με παιδάκια – πλέον, όλων των πολιτισμών. Υπάρχει κατά τη γνώμη σας πλήρης ενσωμάτωση των «άλλων» παιδιών –των ξένων– στη δική μας κοινωνία; Τα ελληνάκια κρατούν αποστάσεις από συμμαθητές αλλόθρησκους, διαφορετικού χρώματος;

Η αγάπη για τα παιδιά είναι ασύνορη. Το πρόβλημα το δημιουργούν οι μεγάλοι. Η κοινωνία μας, τα σχολεία μας, όλοι μας μαθαίνουμε σιγά σιγά να συνυπάρχουμε με άλλους πολιτισμούς. Στα περισσότερα σχολεία υπάρχει πολύ καλό κλίμα. Οι εκπαιδευτικοί και οι συγγραφείς βοηθούν προς αυτή την κατεύθυνση. Υπάρχουν πολλά βιβλία για την ξενοφοβία και τη διαπολιτισμικότητα, με αφορμή τα οποία οι δάσκαλοι συζητούν με τα παιδιά και τα βοηθούν να διαμορφώσουν τη σκέψη και το συναίσθημά τους και να βγάλουν από μέσα τους τον φόβο τους για το διαφορετικό.

[...] Συχνά ρωτάτε τα παιδιά στα σχολεία αν έχουν δει με τα ίδια τους τα μάτια «δασκάλους να πετάνε». Αλλά νομίζω ότι αυτά θα αναρωτιούνται: «Μα οι δασκάλες κι οι δάσκαλοι συνήθως είναι τόσο γήινοι και πεζοί, τι σχέση έχουν με ακροβασίες;».

Δεν ξέρω αν είχατε ποτέ στο σχολείο έναν χαρισματικό δάσκαλο. Οι δάσκαλοι που πετάνε στην τάξη δεν κάνουν ακροβασίες. Αυτό που κάνουν είναι συνεχείς υπερβάσεις. Υπερβαίνουν το εκπαιδευτικό σύστημα, υπερβαίνουν την εκπαιδευτική διαδικασία, υπερβαίνουν τον εαυτό τους, γιατί απλούστατα ονειρεύονται μία άλλη κοινωνία. Στα ταξίδια μου στα σχολεία όλης της Ελλάδας έχω συναντήσει δασκάλους να πετάνε, τάξεις να πετάνε και σχολεία ολόκληρα να πετάνε. Αυτό συμβαίνει όταν πετάει και ο διευθυντής.

[...] Πόσο διαφορετική είναι η αίσθηση όταν γράφει κανείς για παιδιά, σε σύγκριση με όταν απευθύνεται σε ενήλικες;

Η αίσθηση που έχω όταν γράφω για παιδιά είναι μια χαρούμενη διάθεση, σαν να τα παίρνω με την τέχνη μου μια εκδρομή στη ζωή χέρι χέρι με τη φαντασία, για να αναπτύξουν με τον καλύτερο τρόπο τη σκέψη και το συναίσθημά τους. Μπορεί να είναι πιο εύκολο να διαμορφώσεις την «αλήθεια» ενός παιδιού μέσα από το έργο σου, γιατί τα σημεία αναφοράς και τα φίλτρα του μικρού αναγνώστη είναι πιο περιορισμένα από αυτά του ενήλικα, όμως οι απαιτήσεις της γραφής είναι εξίσου υψηλές, αν και διαφορετικές. Στο παιδί μιλάω για όλα τα θέματα με λόγια απλά και αληθινά, σαν να είναι ενήλικας. Μετράω όμως τις λέξεις μου, κατεβάζω τις δύσκολες έννοιες σε απλούς συμβολισμούς, αφήνω περιθώριο για όνειρο και ελπίδα. Όταν γράφω για ενήλικες, έχω άλλους βαθμούς ελευθερίας έκφρασης της σκέψης μου. Μπαίνω σε πιο βαθιά πεδία έρευνας. Γδέρνεται η ψυχή και κουράζεται το σώμα. Αλλά, ξέρετε, είτε γράφω για παιδιά είτε για μεγάλους, αυτό που χαρακτηρίζει τα βιβλία

Μιλώντας για τα βιβλία...

μου είναι το χιούμορ, το παράλογο και το σπάσιμο του στερεότυπου. Μου αρέσουν οι ανατροπές και γενικά οι αταξίες.

[...] Ποιες μεταρρυθμίσεις θα είχαν επείγουσα προτεραιότητα για σας;

Οι μεταρρυθμίσεις που θα έκανα προκύπτουν από τη φιλοσοφική αισθητική μου για τον κόσμο και την πεποίθηση ότι δεν μπορεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα να δημιουργήσει δημοκρατικούς και ολοκληρωμένους πολίτες, αν δεν υπάρχει σεβασμός στο έργο και στην υπόσταση του εκπαιδευτικού, τακτική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε νέες τεχνικές εκπαίδευσης, εκδημοκρατισμός του σχολείου, ώστε να αποφοιτούν δημοκρατικοί πολίτες, που έχουν μάθει να συνεργάζονται, να είναι αλληλέγγυοι, να σέβονται και να αισθάνονται ο ένας τη θέση του άλλου και όλοι μαζί να ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο. «Τα παιδιά μπαίνουν στο σχολείο ανοιχτά ερωτηματικά και βγαίνουν σκέτες τελείες» λέει η «Δασκάλα που το κεφάλι της έγινε καζάνι». Και για τον «Δάσκαλο με τα όνειρα στα μάτια», η δημοκρατία στην τάξη είναι όνειρο και πράξη. Πετάει ο δάσκαλος; Πετάει. Λέτε η υπερβολή στην παραμυθία να οδηγήσει στην ανατροπή;

Συνέντευξη στην Τίνα Πανώριου, diastixo.gr